

Poročilo programa podpore občinam pri izvajanju projektov trajnostnega upravljanja z viri skupnosti – Občina Postojna

LIFE IP CARE4CLIMATE (LIFE17 IPC/SI/000007)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Poročilo programa podpore občinam pri izvajanju projektov trajnostnega upravljanja z viri skupnosti – Občina Postojna

Ozaveščanje in krepitev zmogljivosti za prehod v nizkoogljično družbo: C2.3 Vključevanje lokalnih skupnosti v prehod v nizkoogljično družbo

Avtorica: dr. Renata Karba

Ljubljana, avgust 2022

LIFE IP CARE4CLIMATE (LIFE17 IPC/SI/000007) je integralni projekt, sofinanciran s sredstvi evropskega programa LIFE, sredstvi Sklada za podnebne spremembe in sredstvi partnerjev projekta.

Za več informacij obiščite www.care4climate.si.

Vsak partner v projektu LIFE IP CARE4CLIMATE je odgovoren za strokovnost vsebin in sporočila v dokumentih in stališčih, ki jih pripravi oziroma izrazi v okviru navedenega projekta.

Poročilo programa podpore občinam pri izvajanju projektov trajnostnega upravljanja z viri skupnosti – Občina Postojna

Povzetek

V poročilu je opisan proces podpore Občini Postojna pri razvoju trajnostnega turizma in zmanjševanju ogljičnega odtisa turizma v turističnem območju Postojna. Proces je potekal na soudeležujoč način, torej z vključevanjem občanov, strokovnih in civilnodružbenih organizacij ter ključnih lokalnih in regionalnih deležnikov na področju turizma. Dosežek podpore sta povečana ozaveščenost o vplivu podnebnih sprememb na turizem ter izračunan ogljični odtis turističnega območja, ki služi kot orodje za načrtovanje ukrepov za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov.

1 Report on the Capacity Building Programme for the Implementation of Sustainable Community Resource Management Projects – Municipality of Postojna

Abstract

The report describes the process of capacity building programme for the Municipality of Postojna in developing sustainable tourism and reducing the carbon footprint of tourism in the destination of Postojna. The process was conducted in a participatory way, involving citizens, professional and civil society organizations, and key local and regional actors in the field of tourism. The results of the support are increased awareness of the impacts of climate change on tourism and calculated carbon footprint of the destination, which serves as a tool for planning measures to reduce greenhouse gas emissions.

1 O programu podpore občinam pri izvajanju projektov trajnostnega upravljanja z viri skupnosti

Cilj programa podpore je povečati vključenost lokalnih skupnosti v izvajanje skupnostnih projektov, ki obravnavajo podnebne spremembe. Trajnostno upravljanje z viri skupnosti občinam prinaša številne koristi: omogoča jim trajnostno izkoriščanje lokalnih naravnih virov za izgradnjo družbenega kapitala, ustvarjanje zelenih zaposlitvenih možnosti ter ustvarjanje prihodkov za reševanje razvojnih potreb skupnosti.

S programom podpore občinam gradimo zmogljivosti lokalnih odločevalcev za vodenje vključujočih procesov, spodbujanje sodelovanja ter združevanje virov za skupnostne projekte. Za skupnostne projekte sta ključni dve merili: pobuda zanje prihaja »od spodaj«, pogosto od neformalno povezanih posameznikov, upravljanje projektnih rezultatov pa je skupno ali skupinsko. Pri tovrstnih projektih imajo navadno ključno vlogo prebivalci posameznih območij, predstavniki lokalnega gospodarstva in lokalne nevladne organizacije.

Vsaki občini je namenjenih 200 delovnih ur projektne skupine za izvajanje programa podpore, kar zajema:

- pregled razpoložljivosti in razvojnih zmogljivosti življenjskih virov v občini;
- razvoj projektne ideje in izvedbo delavnic posvetovanja v lokalni skupnosti;
- soudeležujoče vodenje procesa sprejemanja občinskih strategij na prednostnih področjih;
- pregled različnih možnosti financiranja skupnostnih projektov;
- podporo pri komuniciranju z deležniki v lokalni skupnosti z izvedbo vsaj treh dogodkov vključevanja vsaj 60 lokalnih udeležencev.

2 Izbor občine, časovnica in cilji programa

Sodelovanje med Občino Postojna in nevladnimi organizacijami, ki sodelujejo pri izvajanju programa Dovolj za vse, ima že večletno zgodovino. V drugem obdobju projekta, to je bilo v letu 2017, smo nevladne organizacije v sodelovanju z Regijskim stičiščem NVO Boreo 8. junija 2017 izvedle regijsko delavnico *Dovolj za vse – Skupnostno upravljanje z življenjskimi viri v lokalni skupnosti*, ki je bila namenjena širjenju razumevanja idejne zasnove skupnostnega upravljanja življenjskih virov in njegovega pomena za lokalno in širše okolje, širjenju dobrih praks, informiranju, mreženju in iskanju priložnosti za konkretne skupnostne projekte v lokalnih okoljih.

Občina Postojna se je leta 2017 s projektom »*Začuti legende. Postani legenda.*« tudi prijavila v program mentoriranja za skupnostno upravljanje življenjskih virov, ki je bil namenjen povečanju usposobljenosti in spodbujanju konkretnih projektov skupnostnega upravljanja v lokalnih okoljih. Vsebina projekta se je nanašala na razvoj kolesarske turistične poti mimo gradov v okolici Postojne, tako da bi se ob tem združila lokalna kulinarična in druga ponudba v enovito turistično ponudbo doživljajskega turizma.

Leta 2017 je v Postojni potekala tudi priprava občinske strategije razvoja turizma za obdobje 2018–2023. Na željo Občine Postojna smo nevladne organizacije, partnerice v programu Dovolj za vse, v tem procesu izvedle dve tematski delavnici z naslovom »*Kakšen turizem bo prispeval h kakovosti bivanja v občini Postojna*«. Na delavnicah so lokalni deležniki razvoja turizma na vključujoč način razvijali prednostne usmeritve lokalnega turističnega razvoja in vloge različnih deležnikov. Močna trajnostna in skupnostna nota se je izkazala v nastali *Strategiji razvoja turizma v občini Postojna 2018–2023*.

V četrtem obdobju programa Dovolj za vse, ki od leta 2019 poteka v okviru projekta LIFE IP CARE4CLIMATE, sta se predstavnici Zavoda Znanje Postojna Snežana Simič in Špela Peric v spomladanskem času leta 2020 udeležili usposabljanja za koordinatorje skupnostnih projektov, v okviru katerega sta ob podpori mentorice Gaje Brecej iz Umanotere pripravljali komunikacijski načrt za podporo vključujočemu, trajnostnemu (s poudarkom na zmanjševanju emisij toplogrednih plinov) razvoju turističnega kraja Postojna in njegovi promociji.

Društvo Focus in Umanotera sta z javnim pozivom 15. aprila 2019 k sodelovanju pri programu podpore povabila slovenske občine.

Izbor občin je potekal po naslednjih merilih:

- trajnostna usmeritev lokalne skupnosti;
- razpoložljivost življenjskih virov in razvojne zmogljivosti občine na prednostnih področjih;
- možnosti za učinkovito in trajno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in ozaveščanje prebivalstva o pomenu blaženja podnebnih sprememb;
- skladnost strokovnega znanja in izkušenj projektne skupine s potrebami lokalne skupnosti;
- komunikacijske zmogljivosti in možnost prenosa na druga območja Slovenije.

Občina Postojna je naknadno (novembra 2020) izrazila interes za sodelovanje v programu podpore občinam na področju razvoja trajnostnega turizma oziroma merjenju in zmanjševanju ogljičnega odtisa turizma (priloga 00). Občina je tudi zadostila vsem merilom izbora (trajnostna usmeritev, razpoložljivost virov skupnosti, potencial za zmanjšanje toplogrednih plinov, skladnost strokovnih znanj in izkušenj projektne skupine s potrebami lokalne skupnosti, komunikacijski potencial in možnost prenosa na druga območja).

Na podlagi uvodnega sestanka s predstavniki Občine Postojna in Zavoda Znanje Postojna – OE Turizem, ki je bil 26. oktobra 2022 (priloga 01), je bil izbran predmet programa podpore, ki je ***zmanjšanje ogljičnega odtisa turizma v občini Postojna***. V okviru programa podpore občinam, ki ga izvajata nevladni organizaciji Umanotera in Focus, je občina želela izboljšati ozaveščenost deležnikov turizma o podnebnih spremembah in izmeriti vpliv turizma na podnebne spremembe na področju z največjimi emisijami toplogrednih plinov, t.j. mobilnosti turistov.

Dogovor o sodelovanju med Občino Postojna ter Umanotero in društvom Focus je bil podpisan 3. novembra 2020 (priloga 02). Opredelil je časovni okvir sodelovanja (izvedba aktivnosti najpozneje do 30. junija 2022) in tudi obseg sodelovanja (približno 200 ur podpore nevladnih organizacij Umanotera in Focus občini).

3 Podpora Občini Postojna

Umanotera je po sklenjenem dogovoru o sodelovanju opravila **pregled strateških dokumentov občine Postojna**.

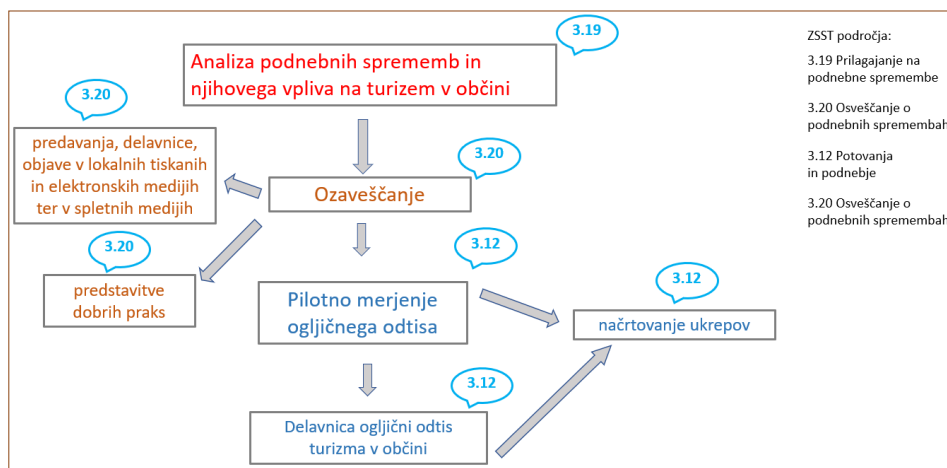
Občina Postojna je v svojem strateško-razvojnem dokumentu *ViSOP – Vizija in strategija Občine Postojna* prepoznala turizem kot ključno obetavno gospodarsko panogo za nastanek novih delovnih mest, ustvarjanje blaginje za občane in nadaljnji trajnostni razvoj občine. Zaznana je bila neizkoriščena zmožnost za razvoj celovite ponudbe ter razvoj počitniškega (nastanitvenega) ekoturizma. Ena od izbranih strateških usmeritev občine v ViSOP se zato nanaša na celovit razvoj turizma na osnovi naravne, kulturne in zgodovinske dediščine s poudarkom na povezovanju ponudnikov in podaljšanju časa bivanja z oblikovanjem ponudbe za prehodne in nastanjene goste.

V svoji *celostni prometni strategiji* občina ugotavlja, da je območje primerno za rekreativno kolesarjenje in hojo, zato je smiselno vlagati v izboljšanje infrastrukture ter ponuditi različne tematske kolesarske in pohodniške poti, ki bi privabile turiste. V občino zdaj večina turistov prihaja predvsem zaradi Postojnske jame, vendar bi bilo smiselno razširiti ponudbo tudi na preostala območja, pri čemer je eden od pogojev za uspešen razvoj ustrezna infrastruktura, ki omogoča primeren dostop obiskovalcev. Priložnosti so v izboljšanju dostopa do glavnih turističnih atrakcij s turističnimi avtobusi, cestnimi vlakci in možnostmi za izposajo koles. Kažejo se tudi možnosti za izboljšavo parkirne infrastrukture za avtobuse in avtodome.

Turizem je v Postojni gospodarska dejavnost z 200-letno tradicijo. Postojna spada med najbolj obiskane slovenske turistične kraje. Kljub temu je bila v lokalnem okolju prepoznana potreba po bolj večplastnem in celovitem turističnem razvoju, kar je vodilo do priprave *Strategije razvoja turizma v občini Postojna 2018–2023*. V njej je zapisana osrednja usmeritev v sonaravni razvoj turizma, tako da število turistov in vrsta turizma ne bi ogrozila lokalne naravne dediščine, ki je temelj kakovostnega bivalnega okolja in turistične ponudbe. Eno od pričakovanj, zapisanih v strategiji, glede učinkov turizma se nanaša na prispevek k trajnostni mobilnosti v občini.

Občina Postojna je od leta 2018 vključena v *Zelena shema slovenskega turizma* (ZSST) in je imela ob vključitvi v program podpore občinam srebrni znak Slovenia Green Destination. Ob presoji po standardu Slovenia Green v letu 2019 je Postojna kot turistično območje prejela priporočila za izboljšave na različnih področjih razvoja turizma, med drugim tudi na področju ozaveščanja deležnikov turizma (turističnih ponudnikov, obiskovalcev in lokalne skupnosti) o podnebnih spremembah ter izračuna in zmanjšanja ogljičnega odtisa obiskovalcev zaradi prevozov. Turizem je namreč predvsem zaradi z mobilnostjo povezanih emisij toplogrednih plinov dejavnost z velikim vplivom na podnebne spremembe.

Podpora Občini Postojna je potekala skladno s **programom sodelovanja**, ki smo ga pripravili v sodelovanju z Občino Postojna in Zavodom Znanje Postojna – OE Turizem. V program sodelovanja so bile vključene analitične, komunikacijske in podporne dejavnosti, ki so občino podprle pri uresničevanju priporočil v okviru ZSST. Program sodelovanja je vseboval tudi **načrt komuniciranja** z namenom in cilji komuniciranja, ključnimi komunikacijskimi sporočili ter ciljnimi skupinami in deležniki komuniciranja (priloga 03).

Slika 1: Shematski prikaz programa podpore

Takoj po podpisu dogovora o sodelovanju in pripravi programa sodelovanja smo se lotili priprave **analize vpliva podnebnih sprememb na turizem v občini Postojna** (priloga 04). Ta je služila kot osnova za nadaljnje dejavnosti informiranja in ozaveščanja. Izsledke analize smo predstavili v prispevku za občinsko glasilo Prepih, ki ga prejmejo vsa gospodinjstva v občini (priloga 5).

Dogodki za vključevanje javnosti (delavnice) v okviru programa podpore so zaradi epidemije covida-19 potekali na spletu. V maju 2021 je bila izvedena **delavnica z naslovom *Kaj bodo podnebne spremembe prinesle turistični destinaciji Postojna?*** Za obveščanje o delavnici smo pripravili vabilo na delavnico (priloga 06) in za njegovo objavo skladno z načrtom komuniciranja uporabili različne kanale. V uvodnem delu delavnice smo predstavili širši fizikalni in politični kontekst blaženja podnebnih sprememb in vpliv podnebnih sprememb na turizem v občini Postojna (priloga 07). V delavniškem delu so udeleženci razmišljali o zmožnostih občine Postojna za uspešen razvoj zelenega turističnega območja v času podnebnih sprememb ter o potrebnih ukrepih, da bi te zmožnosti v polnosti izkoristili. Na delavnici je aktivno sodelovalo 23 udeležencev (priloga 08). Po delavnici smo udeležencem poslali PPT-predstavitve in zapis obravnavane vsebine. Po delavnici smo tudi pripravili prispevek za občinsko glasilo Prepih (priloga 09).

V nadaljevanju smo dejavnosti usmerili na področje **ogljčnega odtisa** turističnega območja **zaradi prevozov turistov**. Prevozi so največji vir s turizmom povezanih emisij toplogrednih plinov. Zelena shema slovenskega turizma turistična območja spodbuja k uporabi ogljičnega odtisa kot orodja za načrtovanje ukrepov trajnostne mobilnosti, vendar pa je bila Postojna prvi slovenski turistični kraj, ki se je v okviru programa podpore dejansko lotil izračuna svojega ogljičnega odtisa zaradi prevozov turistov. Ker smo na tem področju orali ledino, pa tudi zaradi seznanjanja lokalnih deležnikov z metodologijo izračuna ogljičnega odtisa, smo najprej pripravili *Načrt za pilotno določanje ogljičnega odtisa obiskovalcev v turistični destinaciji Postojna* (priloga 10). Za zbiranje podatkov o prevozih turistov, ki jih ni mogoče pridobiti iz javno dostopnih evidenc, smo pripravili dodatek k anketi za turistično gospodarstvo, ki jo je opravil Zavod Znanje Postojna (priloga 11). Izračunali smo ogljični odtis Postojne zaradi prevozov turistov za leto 2021 in pripravili poročilo (priloga 12). Vsebinsko poročila smo povzeli v prispevku za občinsko glasilo Prepih (priloga 13).

Postojna je kot turistični kraj konec marca 2022 po opravljeni zunanji presoji skladnosti s standardom Slovenia Green prejela prestižni naziv **Slovenia Green Destination Gold**. Kot navaja podrobno poročilo o presoji, »je destinacija Postojna od zadnje presoje marca 2019 dosegla izjemen napredek na področju strateškega načrtovanja turizma in implementacije trajnostnih ukrepov v svoje poslovanje. Med drugim je močno izboljšala oceno v sklopu Okolje in podnebje, kjer je med drugim kot ena redkih občin izmerila ogljični odtis turizma« (priloga 14).

Izračun ogljičnega odtisa dobi svoj pravi pomen, če ga uporabimo kot orodje za **načrtovanje ukrepov za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov**. Zato smo v sodelovanju z Zavodom Znanje Postojna 2. marca 2022 pripravili delavnico, ki je bila predvsem namenjena odločevalcem (župan in direktorica občinske uprave) ter ključnim uradnikom na Občini Postojna (priloga 15). Na delavnici smo predstavili poročilo o izračunu ogljičnega odtisa turističnega kraja Postojna zaradi prevozov turistov (priloga 16). Razpravljali smo o ukrepih na področju trajnostne mobilnosti, ki bodo vodili k zmanjšanju ogljičnega odtisa, pri čemer je bilo v ospredju izboljšanje ponudbe javnega prevoza v občini Postojna in načrtno spodbujanje obiskovalcev, da v turistično območje pripotujejo z vlakom ali avtobusom. Na delavnici je sodelovalo deset udeležencev (priloga 17). Po delavnici smo Občini Postojna predložili **predloge ukrepov za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov** (priloga 18).

Metodologija izračuna ogljičnega odtisa turističnega območja zaradi prevozov turistov je védenje, s katerim smo želeli seznaniti čim širši krog deležnikov na področju turizma. Zato smo 27. maja 2022 organizirali **spletni seminar z delavnico z naslovom Ogljični odtis destinacije zaradi prevozov turistov – kako ga izračunamo?** (priloga 19), ki se ga je udeležilo 72 predstavnikov destinacijskih organizacij, krovne turistične organizacije, ministrstev ter izobraževalnih in strokovnih inštitucij (priloga 20). Predstavili smo izračun ogljičnega odtisa destinacije zaradi prevozov turistov na primeru turističnega kraja Postojna ter poudarili pomen ogljičnega odtisa kot orodja za načrtovanje ukrepov trajnostne mobilnosti (priloga 21). Posnetek delavnice si je na kanalu YouTube naknadno ogledalo še več kot 50 obiskovalcev kanala Dovolj za vse (priloga 22). V delavniškem delu smo z udeleženci razpravljali o tem, kako bi lahko olajšali oziroma izboljšali zbiranje podatkov o prevozih turistov ter kako bi ponudniki v slovenskih turističnih krajih lahko učinkoviteje spodbujali turiste k trajnostni mobilnosti za prihode v turistična območja, ki so vir večine emisij zaradi prevozov turistov (priloga 23). Po dogodku smo udeležencem poslali gradivo (PPT-predstavitve, zapis delavniškega dela in povezavo do videoposnetka).

V juniju 2022 smo pred iztekom obdobja, ki smo ga predvideli za izvedbo programa podpore Občini Postojna, destinacijski organizaciji Zavod Znanje Postojna podali še predloge za izboljšave oziroma posodobitev spletne strani visit-Postojna.si (priloga 24).

Med celotnim potekom programa podpore smo veliko pozornost namenjali njegovi prisotnosti v medijih. Pripravili smo podroben seznam lokalnih medijev in Občino Postojna ter Zavod Znanje Postojna podpirali pri stalnem obveščanju javnosti o poteku sodelovanja, izvedenih aktivnostih, pozivih lokalne skupnosti k sodelovanju (npr. udeležbi na delavnicah) in podobnem. O programu podpore smo javnost redno obveščali tudi na spletnih straneh Dovolj za vse, spletnih straneh projekta LIFE IP CARE4CLIMATE, Umanotere in Focusa ter krovnih organizacij, kot so na primer Center nevladnih organizacij Slovenije (CNVOS), Skupnost občin

Slovenije, Slovenska turistična organizacija ter Program razvoja podeželja (prilogi 25 in 26 - izbor iz poročanja medijev).

Konec junija 2022 smo Občina Postojna ter Umanotera in Focus sodelovanje zaključili in izvedli ovrednotenje programa podpore.

Časovni okvir	Aktivnost	Rezultati
15. 4. 2019	Javni poziv za občine	Občina Postojna je naknadno (v novembru 2020) izrazila interes za vključitev v program podpore
26. 10. 2020	Uvodni sestanek s predstavniki Občine Postojna in lokalne destinacijske organizacije Zavod Znanje Postojna – OE Turizem	Identificirana vsebina programa podpore: <i>zmanjšanje ogljičnega odtisa turizma v občini Postojna</i>
3. 11. 2020	Podpis dogovora o sodelovanju Občine Postojna v projektu C4C oz. programu podpore občin	Dogovor o sodelovanju
November 2020	Pregled strateških okvirov v občini (ViSOP, CPS, turistična strategija)	Strateški okvir za program podpore
December 2020	Priprava podrobnega načrta sodelovanja z načrtom komuniciranja	Na občini potrjen program podpore
Januar–april 2021	Priprava analize vpliva podnebnih sprememb na turizem v občini Postojna	Dokument Analiza vpliva podnebnih sprememb na turizem v občini Postojna; predstavitev v občinskem glasilu Prepih
Maj 2021	Podpora občini pri snovanju in promociji 1. delavnice – vabila, program, promocija	seznam naslovov lokalnih deležnikov, procesni načrt 1. delavnice, vabilo na 1. delavnico, objava na spletnih straneh občine, visit-postojna.si , C4C, Dovolj za vse in Umanotere
20. 5. 2021	Izvedena 1. delavnica v lokalni skupnosti (Kaj bodo podnebne spremembe prinesle turistični destinaciji Postojna)	23 udeležencev; Objave v medijih

Junij–avgust 2021	Priprava načrta pilotnega merjenja ogljičnega odtisa destinacije zaradi prevozov turistov (razvoj metodologije)	Načrt za pilotni izračun ogljičnega odtisa destinacije
Avgust 2021–februar 2022	Zbiranje podatkov o prevozih turistov, vključno s pripravo in izvedbo ankete za turistično gospodarstvo ter izračun ogljičnega odtisa	Poročilo o ogljičnem odtisu destinacije Postojna zaradi prevozov turistov v letu 2021
2. 3. 2022	Delavnica za predstavitev ogljičnega odtisa destinacije Postojna zaradi prevozov turistov v letu 2021 lokalnim odločevalcem in deležnikom turizma ter snovanje ukrepov trajnostne mobilnosti	10 udeležencev; Objave v medijih
Marec 2022	Zunanja presoja trajnostnega delovanja destinacije Postojna po standardu Slovenia Green	Občina Postojna pridobi prestižni znak <i>Slovenia Green Destination Gold</i>
27. 5. 2022	Seminar z delavnico Ogljični odtis destinacije zaradi prevozov turistov – kako ga izračunamo?	72 udeležencev; Objave v medijih
Junij 2022	Pregled in priprava predlogov za izboljšave in posodobitve spletne strani visit-postojna.si	Predlogi za izboljšave in posodobitve spletne strani visit-postojna.si
30. 6. 2022	Zaključek programa podpore	
Julij 2022	Evalvacija in priprava poročila	Poročilo o izvedbi programa podpore Občini Postojna na področju zmanjšanja ogljičnega odtisa turizma

Preglednica 1: Časovnica aktivnosti in rezultati

4 Evalvacijsko poročilo programa podpore

4.1 O evalvacijskem poročilu

Namen evalvacijskega poročila je podati oceno uspešnosti programa podpore Občini Postojna.

Evalvacijo smo opravili s pomočjo evalvacijskega vprašalnika, ki je bil zasnovan na evalvacijski shemi za trajnostni prehod (evaluative scheme for sustainability transition), razviti za ocenjevanje projektov trajnostnega prehoda. Drugi uporabljeni viri, so še: liste prisotnosti in seznam objav v spletnih in ustaljenih medijih.

Poročilo vsebuje oceno prispevka programa h krepitvi zmogljivosti Občine Postojna za trajnostno upravljanje virov skupnosti ter predvideni pristop k oceni učinkov programa na zmanjšanje emisij CO₂.

4.2 Rezultati evalvacije

Program podpore se je izvajal v skladu s podpisanim dogovorom z Občino Postojna in je zajemal: stalno komunikacijo z občino in destinacijsko organizacijo Zavod Znanje Postojna – OE Turizem (komunikacija prek e-pošte in spletne aplikacije Zoom, telefonska komunikacija), pripravo strokovnih analiz, podporo občini pri komunikacijskih in promocijskih aktivnostih (priprava vabil, objav, nastopov v medijih) ter pripravo in izvedbo treh delavnic za lokalno in širšo javnost ter deležnike turizma.

Temo, ki je bila v občini Postojna izbrana za izvajanje programa podpore, torej za zmanjšanje ogljičnega odtisa turizma, je destinacijska organizacija (Zavod Znanje Postojna) prepoznana kot aktualna in potrebna obravnave, med lokalnimi deležniki turizma pa je bila deležna omejenega zanimanja. Program podpore smo izvajali v času epidemije covid-19, ki je turizmu prizadela veliko škodo, in je bila pozornost predvsem manjših turističnih ponudnikov usmerjena v preživetje dejavnosti. Vendar pa to ne spremeni dejstva, da je bil turizem pred izbruhom epidemije sektor z nevzdržno rastočimi emisijami toplogrednih plinov in da je Svetovna turistična organizacija (WTO) sektorju poslala jasno sporočilo, da se mora turizem pobrati iz pepela boljši, z ambicioznimi cilji zmanjševanja svojih emisij, ter tako prevzeti odgovorno vlogo pri spoprijemanju s podnebno krizo. To zahtevajo tudi čedalje bolj ozaveščeni turisti. Z dejavnostmi v okviru programa podpore smo orali ledino pri ozaveščanju o vplivu podnebnih sprememb na turizem v konkretni destinaciji ter z izračunom ogljičnega odtisa destinacije. To bo občini Postojna v prihodnosti pomagalo utrjevati pozicijo enega od najnaprednejših turističnih krajev z vidika podatkovno podprtega odločanja (priloga 27).

Pregled medijskih objav pokaže 33 objav v spletnih in konvencionalnih medijih (prilogi 25 in 26 – izbor iz poročanja medijev).

Ocenjujemo, da je program podpore na področju zmanjševanja emisij toplogrednih plinov turizma, ki smo ga izvedli v sodelovanju z Občino Postojna in Zavodom znanje Postojna, uspešen ter prenosljiv na druge občine oziroma skupnosti. Pozitivno ocenjujemo tudi širjenje zavedanja o pomembnosti blaženja podnebnih sprememb na lokalni ravni in nujnosti izvajanja trajnostnih ukrepov.

Predvsem pa nas je pri evalvaciji programa podpore zanimalo, kakšne učinke je imel program na krepitev zmogljivosti občine za izvajanje trajnostnih skupnostnih projektov. Oceno smo naredili na podlagi intervjuja s predstavnico občine in predstavnico Zavoda Znanje Postojna. Obe sta bili aktivno vključeni v program podpore.

Ob tem lahko podamo nekaj tehtnih ugotovitev:

- občina sodelovanje v programu podpore na splošno ocenjuje kot odlično. S podporo in mentorstvom, ki jim je bilo nudeno, so bili zelo zadovoljni, še posebej za področja, kjer sami niso imeli oziroma nimajo znanj;
- občina ocenjuje, da so prek sodelovanja v projektu okrepili svoja znanja in veščine, ki jim bodo v pomoč pri uvajanju trajnostnih in skupnostnih rešitev. Poudarili so pripravo komunikacijskega načrta za ozaveščanje in pilotni primer izračuna ogljičnega odtisa. Ta je postal znan primer dobre prakse – povpraševanja o izračunu ogljičnega odtisa so dobili tako od slovenskih občin kot tudi iz tujine (Norveška). Pridobili so znanja o trajnostnih praksah in ukrepih v turizmu. Tudi zaradi tega projekta so dobili dva nova turistična ponudnika z okoljskim znakom, ki ga priznava nacionalni program Zelena shema slovenskega turizma;
- občina je prek sodelovanja v projektu okrepila namero, da uresniči trajnostne in skupnostne rešitve za zmanjšanje ogljičnega odtisa turizma – prek sodelovanja v projektu so občani dobili tudi nove zamisli, od katerih so nekatere že v izvajanju – na primer center trajnostne mobilnosti;
- na podlagi sodelovanja v projektu opredelili več sprememb, ki bi bile potrebne za resnično vključujoče in trajnostno zmanjševanje ogljičnega odtisa turizma v občini, in sicer: novi projekti (souporaba vozila – car sharing in minibusi za obiskovalce jame; ukrepi, ki bi preprečevali prometni kolaps in nudili možnost gibanja obiskovalcev po turističnem območju), institucionalne spremembe (kot občina bi morali bolj verjeti v trajnostne ukrepe in jih dosledno izvajati, npr. dogodki brez plastike), organizacijske spremembe (potrebujejo osebo, ki bi bdela nad trajnostnimi vsebinami; zaznali so pomanjkanje zmogljivosti na področju komuniciranja);
- občina ocenjuje, da bo lahko predloge in rezultate sodelovanja v projektu prenašala v druge projekte in procese; to že izvaja na primer z vzpostavljanjem centra trajnostne mobilnosti;
- občina ocenjuje, da je sodelovanje v projektu prispevalo k boljšemu razumevanju okoljskih in skupnostnih vidikov turizma in zmanjševanja njegovega ogljičnega odtisa; vidijo tudi povezana področja, predvsem pa bolj poznajo samo tematiko in jo bolj razumejo;
- občina ocenjuje, da je sodelovanje v projektu prispevalo k bolj vključujoči zasnovi ukrepov za zmanjšanje ogljičnega odtisa turizma – spoznali so pomen vključevanja občanov in drugih deležnikov v pripravo ukrepov;
- izvedene delavnice občina ocenjuje kot zelo uspešne in zadovoljni so z odzivom. Poudarili so, da je bilo dobro, da je bil izvajalec delavnic zunanji in s tem nevtralen, kar je pripomoglo k drugačnemu odzivu ciljnih javnosti, delavnice pa so bile dobro prilagojene različnim ciljnim javnostim oziroma deležnikom;
- občina je dobila boljši vpogled v deležnike na področju razvoja turizma – spoznali so, da jih trajnost kot tema ne zanima, so pa skozi projekt ti deležniki postali bolj odprti za sodelovanje z občino;
- občina bo še naprej izvajala merjenje ogljičnega odtisa predvidoma na letni ravni, pri tem bo sodelovala tudi regionalna destinacijska organizacija Zeleni kras; zavezali so se k 4-%

zmanjšanju emisij iz prometa: če bodo rezultati merjenja slabi, bodo pripravili nabor ukrepov;

- občina si posebnega cilja za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za področje turizma ni zastavila, vendar upajo, da se bodo emisije zmanjšale ob izvajanju manjših ukrepov.

4.3 Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov kot posledica izvedbe programa podpore

V okviru programa podpore smo izračunali ogljični odtis turističnega kraja Postojna zaradi prevozov turistov, iz katerega je razvidna zmožnost zmanjšanja emisij toplogrednih plinov ob različnih ukrepih, kot so spodbujanje prihodov turistov v kraj z javnim prevozom, zagotovitev javnega prevoza po turističnem območju in podobno. Zmanjšanje emisij bo odvisno od dejanske uvedbe ukrepov, zasnovanih v zaključnem delu programa podpore.